

Hajaasustuse programmi korduma kippuvad küsimused

Siit leiad vastused hajaasustuse programmi taotlemisel kõige sagedamini tekkivatele küsimustele. Kui Sa ei leia oma küsimusele vastust või kahtled, kas Sinu majapidamine vastab programmi tingimustele, võta ühendust Saaremaa Vallavalitsuse programmi kontaktisikuga.

1. Millal on hajaasustuse programmi taotlusvoor avatud?

Hajaasustuse programmi taotlusvoor on avatud üldjuhul kord aastas veebruarist aprillini. Taotlusvooru avamise ja taotluste esitamise tähtaja kohta avaldatakse info Saaremaa valla veebilehel, vallalehes ja valla sotsiaalmeediaplatvormidel. Taotlemiseks vajalikud dokumendivormid on leitavad hajaasustuse programmi veebilehelt.

2. Kes saab hajaasustuse programmist toetust taotleda?

Toetust saab taotleda füüsiline isik, kelle **alaline elukoht ja rahvastikuregistri järgne elukoht on alates taotlusvooru aasta 1. jaanuarist katkematult majapidamine, millele toetust taotletakse**. Elukoha nõue peab olema täidetud kuni toetuslepingu sõlmimiseni.

Programmi eesmärk on toetada hajaasustusega maapiirkondades **alaliselt elavaid inimesi**. Toetust ei ole ette nähtud suvekodu või muu eluruumi jaoks, mida kasutatakse üksnes ajutiselt või hooajaliselt.

Taotlejal ei tohi olla riiklike ega kohalike maksude võlga, välja arvatud juhul, kui võlg on ajatatud.

3. Kas saan toetust taotleda, kui ma ei ole kinnistu omanik?

Jah. Majapidamine võib olla taotleja omandis või taotleja lähisugulase või hõimlase omandis. Programmi tingimustes loetakse sellisteks isikuteks muu hulgas vanavanem, vanem, õde või vend, laps, lapselaps, abikaasa ning abikaasa vanem, õde või vend ja laps.

Kui taotleja kasutab majapidamist muu õiguse alusel, peab tal olema omanikuga **kirjalik kasutusleping, mis kehtib vähemalt kolm aastat taotluse esitamise päevast arvates**.

4. Kuidas saan teada, kas minu majapidamine asub hajaasustusega piirkonnas?

Hajaasustuse programmi toetust saab taotleda Saaremaa vallas asuvale majapidamisele, mis paikneb programmi mõistes hajaasustusega piirkonnas.

Programmi sihtrühma ei kuulu **Kuressaare linnas** asuvad majapidamised. Üldjuhul ei kuulu sihtrühma ka Saaremaa valla **alevikes** asuvad majapidamised, kui need paiknevad planeeringuga määratud tiheasustusalal või kompaktse asustusega alal, kus elab taotluse esitamise aasta 1. jaanuari seisuga üle 50 inimese.

Alevikus asuv majapidamine võib siiski toetust taotleda, kui see **ei asu eelnimetatud üle 50 elanikuga tiheasustus- või kompaktse asustusega alal** ning vastab teistele programmi tingimustele.

Vee- ja kanalisatsiooniprojektide puhul kehtivad täiendavad piirangud. Veevarustuse valdkonnas ei loeta programmi mõistes hajaasustusega piirkonnaks ala, kus on toimiv ühisveevärk või mis on määratud ühisveevärgiga kaetavaks alaks. Kanalisatsiooni puhul kehtib samalaadne piirang toimiva või kavandatud ühiskanalisatsiooni suhtes ning reoveekogumisaladel.

Kui Sa ei ole kindel, kas Sinu majapidamine vastab asukohatingimustele, võta enne taotluse koostamist ühendust Saaremaa Vallavalitsusega.

NB! Kui majapidamine asub Saaremaa maapiirkonnas, kuid hajaasustuse programmist ei ole võimalik vee- või kanalisatsioonisüsteemi jaoks toetust saada näiteks tiheasustusala, ÜVK või reoveekogumisala tõttu, tasub uurida Saaremaa valla **maapiirkondades elavate perede elutingimuste parandamise toetuse** võimalusi.

5. Kas hajaasustuse programmist saab toetust ühisveevärgi või -kanalisatsiooniga liitumiseks?

Jah. Kui toetatav majapidamine asub hajaasustusega piirkonnas, võib toetada selle ühendamist ühisveevärgi või -kanalisatsiooniga.

Kui majapidamise jaoks lähim liitumispunkt asub väljaspool hajaasustusega piirkonda, võivad olla abikõlblikud ka väljaspool hajaasustusega piirkonda tehtavad kulud selles ulatuses, mis on vajalik ühenduse rajamiseks majapidamise ja lähima liitumispunkti vahel.

6. Kas toetust saab taotleda alles ehitatava elamu jaoks?

Üldjuhul ei saa toetust taotleda hoonestamata kinnistule, kuhu elamut alles kavandatakse.

Kuigi hajaasustuse programmi tingimuste kohaselt võib majapidamise mõiste hõlmata ka hoonet, millele on väljastatud ehitisluba elamu ehitamiseks, peab toetatav **majapidamine olema taotleja alalises kasutuses**. Taotleja alaline elukoht peab olema taotluse esitamise aasta 1. jaanuarist kuni toetuslepingu lõppemiseni majapidamine, millele toetust taotletakse.

Seetõttu ei piisa toetuse saamiseks üksnes sellest, et hoonestamata kinnistule on väljastatud ehitisluba elamu ehitamiseks. **Kui kinnistul ei ole veel elamiseks kasutatavat majapidamist ja taotleja seal tegelikult alaliselt ei ela, ei ole võimalik sellele kinnistule hajaasustuse programmi toetust taotleda.**

Ehitusloa olemasolu võib olla oluline näiteks olukorras, kus majapidamine on juba alalises kasutuses ning olemasolevat elamut ehitatakse ümber, laiendatakse või asendatakse, kuid programmi eesmärk ei ole toetada tulevase elukoha taristu rajamist enne, kui majapidamine on alalises kasutuses.

7. Millistele tegevustele saab toetust taotleda?

Toetust saab taotleda neljas valdkonnas:

- majapidamisele joogivee kättesaadavuse tagamiseks;
- elamu heitvee nõuetekohase kanaliseerimise tagamiseks;
- aastaringselt ligipääsetava juurdepääsutee rajamiseks või parandamiseks;

- leibkonna vajadustele vastava autonoomse elektrisüsteemi rajamiseks juhul, kui majapidamine ei ole liitunud elektrivõrguga.

Iga valdkonna kohta esitatakse **eraldi taotlus**.

8. Kui suur on toetus ja kui palju peab ise panustama?

Ühele majapidamisele antava toetuse maksimaalne suurus on **6500 eurot** kõikide toetatavate valdkondade peale kokku. Toetus võib moodustada kuni **67% projekti abikõlblikest kuludest** ning taotleja ja kaastaotlejate oma- ja kaasfinantseering peab kokku moodustama vähemalt **33%**.

9. Kas saan toetust taotleda, kui olen varem hajaasustuse programmist toetust saanud?

Jah, kuid arvestada tuleb varasemalt saadud toetusega. Maksimaalse toetussumma arvestamisel võetakse arvesse ka **viiel eelneval kalendriaastal samale majapidamisele programmist saadud toetust**.

Samas valdkonnas saab majapidamine üldjuhul toetust **üks kord kuue kalendriaasta jooksul**. Samuti peab varasema projekti toetuse kasutamise aruanne olema uue taotluse esitamise ajaks kohaliku omavalitsuse poolt kinnitatud.

10. Kas projektis võib osaleda mitu majapidamist?

Jah. Projektis võib olla üks või mitu kaastaotlejat, kui projekti tulemusest saavad kasu ka teised majapidamised ning nad osalevad projekti rahastamises.

Kaastaotlejatele kehtivad programmi elukoha nõuded ning nad peavad taotluse allkirjastama. Veevarustuse projekti puhul tuleb kaastaotlejatega vajaduse korral sõlmida nõutav notariaalne veekasutuskord.

11. Kas toetust saab taotleda korterelamule?

Jah, kuid korterelamu puhul kehtivad täiendavad tingimused. Vähemalt **50% korterelamus elavatest leibkondadest peab vastama programmi nõuetele**.

Samuti on vaja teiste korteriomaniike nõusolekut ning projekti tulemusena rajatud taristu peab olema korterelamu elanikele võrdsetel alustel kättesaadav.

12. Kui suur on toetus korterelamu või mitut majapidamist hõlmava projekti puhul?

Hajaasustuse programmis on maksimaalne toetus **6500 eurot ühe majapidamise kohta**. Mitut majapidamist hõlmava projekti puhul arvestatakse toetuse maksimaalset suurust iga toetatava majapidamise kohta eraldi.

Korterelamu puhul võetakse toetuse maksimaalse summa arvestamisel majapidamistena arvesse ainult need korterelamus elavad leibkonnad, kes vastavad programmi tingimustele. Näiteks kui nõuetele vastab kolm korterelamus elavat leibkonda, saab toetuse maksimaalse summa arvestamisel lähtuda kolmest majapidamisest.

Toetus võib moodustada kuni **67% projekti abikõlblikest kuludest** ning taotleja ja kaastaotlejate oma- ja kaasfinantseering peab kokku moodustama vähemalt **33% projekti abikõlblikest kuludest**.

Toetuse tegelik suurus sõltub seega projekti abikõlblikest kuludest, projektis osalevate nõuetele vastavate majapidamiste arvust ning taotluse kohta tehtud rahastamisotsusest.

13. Millised dokumendid tuleb taotlusele lisada?

Taotlusele tuleb üldjuhul lisada projekti eelarve, kavandatavate tegevuste kirjeldus, oma- ja kaasfinantseeringut tõendav garantiikiri ning **kaks võrreldavat hinnapakumust**.

Kui kahte võrreldavat hinnapakumust ei ole võimalik saada, tuleb seda põhjendada ning esitada kavandatud kulude kalkulatsioon.

Sõltuvalt projektist võivad olla vajalikud ka ehitusluba või -teatis, veeanalüüs, notariaalsed kokkulepped, servituudi seadmise kokkulepe või muud dokumendid.

Ehitusloa, ehitusteatise või notariaalse kokkuleppe võib esitada ka pärast **taotluse tingimusliku rahuldamise otsuse** tegemist. Sellisel juhul määratakse otsuses dokumentide esitamiseks tähtaeg, mis võib olla kuni **neli kuud**. Põhjendatud juhul võib vallavalitsus seda tähtaega pikendada.

Toetusleping sõlmitakse pärast tingimusliku rahuldamise otsuses nimetatud tingimuste täitmist. Kui nõutud dokumente määratud tähtajaks ei esitata, on vallavalitsusel õigus taotluse tingimusliku rahuldamise otsus kehtetuks tunnistada.

14. Kas pean valima kõige odavama hinnapakumuse?

Kõige odavama pakkumuse valimine ei ole eesmärk omaette, kuid projekti maksumus ja valitud lahendus peavad olema **põhjendatud**.

Kui olemas on oluliselt soodsam lahendus, millega on võimalik projekti eesmärk nõuetekohaselt saavutada, peab kallima lahenduse valik olema põhjendatud. Projekti hindamisel hinnatakse muu hulgas tegevuste vajalikkust, lahenduse otstarbekust ning kulude põhjendatust.

15. Millal on veeprojekti puhul vaja esitada veeanalüüs?

Veeanalüüs tuleb enne taotluse esitamist teha eelkõige juhul, kui projekti eesmärk on **olemasoleva vee kvaliteedi parandamine**, olemasolevast kaevust vee majja toomine või halva veekvaliteediga olemasoleva kaevu asendamine.

Näiteks veepuhastusseadme paigaldamise puhul on veeanalüüs vajalik nii enne projekti kui ka pärast tööde lõpetamist. Olemasolevast kaevust torustiku ja pumba paigaldamise korral on vaja taotluseelset veeanalüüsi, kuid pärast projekti uut analüüsi üldjuhul ei nõuta.

16. Mida teha, kui vee- või kanalisatsioonitrass, elektrisüsteem või juurdepääsutee peab läbima teise isiku kinnistut?

Kui projekti raames rajatav või parendatav taristu läbib mitut kinnistut, tuleb üldjuhul esitada **notariaalne kokkulepe reaalservituudi seadmiseks**, millega kinnistu omanik kohustub taluma kinnistut läbivat rajatist või tee kasutamist.

Vajaliku kokkuleppe puudumisel võib teatud juhtudel teha taotluse rahuldamise kohta tingimusliku otsuse ning nõuda dokumendi esitamist enne toetuslepingu sõlmimist.

17. Kas võin töödega alustada enne toetuse saamise otsust ja toetuslepingu sõlmimist?

Üldjuhul tuleb projekti tegevused ja nendega seotud kulud teha **projekti perioodil**, mis algab toetuslepingu sõlmimisega.

Erandina võivad enne projekti perioodi olla tehtud teatud ettevalmistavad kulud, näiteks uuringute, projekteerimise, riigilõivude, notaritoimingute ja teostusjooniste kulud kuni viis aastat enne toetuslepingu sõlmimist ning nõuetekohase veeanalüüsi kulud kuni kaks aastat enne toetuslepingu sõlmimist.

18. Kas nõuetekohaselt esitatud taotlus tähendab, et saan kindlasti toetust?

Ei. Nõuetele vastavaid taotlusi **hinnatakse ja võrreldakse omavahel** ning toetust antakse paremusjärjestuse alusel selleks ette nähtud eelarve piires.

Hindamisel arvestatakse projekti vajalikkust ja kulude põhjendatust, kuni 18-aastaste majapidamise liikmete ning kohaliku omavalitsuse eelistatud sihtrühmade olemasolu, taotletava toetuse suurust ühe kasusaaja kohta ning projekti lahendatava kitsaskoha olulisust.

19. Mis saab siis, kui taotluses on mõni dokument või teave puudu?

Kui taotluses esineb puudusi, annab vallavalitsus taotlejale üldjuhul **10 tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks**.

20. Miks võib vallavalitsus tulla majapidamist kohapeale vaatama?

Vallavalitsusel on õigus teha taotluse hindamiseks **paikvaatlus**, et tutvuda majapidamise olukorra, kirjeldatud kitsaskoha ja kavandatud lahendusega.

Paikvaatlus aitab hinnata muu hulgas seda, kui oluline on probleem majapidamise jaoks ning kas taotluses pakutud lahendus on põhjendatud.

21. Mida tähendab tingimuslik rahastamisotsus?

Tingimuslik rahastamisotsus tähendab, et projektile on võimalik toetust anda, kuid enne toetuslepingu sõlmimist peab taotleja täitma otsuses nimetatud tingimused – näiteks esitama vajaliku loa, notariaalse kokkuleppe või muu nõutava dokumendi.

Tingimuste täitmiseks antakse üldjuhul kuni **neli kuud**, mida võib põhjendatud juhul pikendada.

22. Kui kiiresti tehakse taotluse kohta otsus?

Taotluste menetlemise maksimaalne tähtaeg on **60 tööpäeva taotluste esitamise tähtpäevast arvates**.

Pärast positiivset otsust sõlmitakse toetusleping üldjuhul 30 tööpäeva jooksul. Tingimusliku otsuse korral sõlmitakse leping pärast nõutud tingimuste täitmist.

23. Kui kaua on aega projekti elluviimiseks?

Projekti periood algab toetuslepingu sõlmimisest ning projekt peab olema lõpetatud hiljemalt **taotlusvoorule järgneva aasta 31. oktoobriks**.

Erandjuhul võib kohalik omavalitsus projekti perioodi põhjendatud taotluse alusel pikendada kuni kuue kuu võrra.

24. Kas pärast toetuse saamist võib muuta tööde tegijat, hinnapakumust, projekti lahendust või eelarvet?

Projekti elluviimise käigus võib tekkida vajadus muudatusteks. Oluline on, et projekti eesmärk säiliks, tegevused ja kulud vastaksid programmi tingimustele ning projekt viidaks ellu toetuslepingus kokkulepitud tingimustel.

Kui muudatus mõjutab või võib mõjutada toetuse saaja kohustuste täitmist, tuleb sellest **viivitamata kirjalikult teavitada Saaremaa Vallavalitsust**. Seetõttu soovitame enne olulise muudatuse tegemist vallavalitsusega ühendust võtta ja muudatus kooskõlastada.

Vallavalitsusega tuleks kindlasti ühendust võtta näiteks siis, kui soovitakse vahetada tööde tegijat või taotluse aluseks olnud hinnapakumust, muuta tehnilist lahendust või projekti tegevusi, oluliselt muuta eelarvet või kui selgub, et projekti ei ole võimalik kavandatud kujul või tähtajaks ellu viia.

Kui projekti tegelik maksumus kujuneb kavandatud suuremaks, ei suurene määratud toetussumma automaatselt ning täiendavad kulud tuleb üldjuhul katta toetuse saajal.

Kui projekti tegelikud abikõlblikud kulud kujunevad kavandatud väiksemaks, võib väheneda ka väljamakstav toetussumma.

25. Millal makstakse toetus välja?

Pärast toetuslepingu sõlmimist makstakse toetuse saajale **90% määratud toetussummast**. Ülejäänud **10% makstakse pärast projekti lõpparuande kinnitamist**.

26. Mida tuleb teha pärast projekti lõpetamist?

Pärast tööde lõpetamist tuleb vallavalitsusele esitada **toetuse kasutamise aruanne koos nõutavate kulu- ja maksedokumentidega**. Vajaduse korral tuleb lisada ka projekti lõpetamise järgne veeanalüüs ning muud projekti tulemust tõendavad dokumendid.

Aruanne tuleb esitada **ühe kuu jooksul pärast projekti lõppkuupäeva**.

27. Kas tööde eest võib maksta sularahas?

Ei. Töövõtjale või teenuse osutajale tuleb tasuda **pangaülekandega**. Sularahas tehtud makseid ei saa projekti nõuetekohase kuluna tõendada.